

Regler om ansvar för säkerhet i laborativa lokaler

Publicerad: 2025-12-16

Beslutsfattare: Anders Fällström

Ansvarig funktion: Universitetsledningens stab

Handläggare: Mikael Berglund

Beslutsdatum: 2025-12-16

Giltighetstid: Tills vidare

Senaste översyn: -

Sammanfattning: Dokumentet beskriver ansvarsfördelningen rörande säkerhet i laborativa lokaler. Samtliga lokaler föreslås ha en ansvarig prefekt och en lokalansvarig som hör till den institutionen. Prefektens, den lokalansvariges och förvaltningens uppgifter anges särskilt.

Tidigare versioner: -

Innehållsförteckning

1 Bakgrund	3
2 Universitetsförvaltningens ansvar	3
3 Verksamhetsansvar inom den akademiska organisationen.....	4
3.1 Linjechef (prefekt eller kanslichef)	4
3.2 Lokalansvarig	5
3.3 Centrumledare eller forumledare	6
3.4 Den enskilde	6

1 Bakgrund

Detta dokument anger hur ansvaret för säkerhet i laborativa lokaler fördelas vid Mittuniversitetet. Det som behandlas har beröring till Mittuniversitetets besluts- och delegationsordningar och arbetsordningar samt Rutin för systematiskt arbetsmiljöarbete (MIUN 2022/2612).

Arbetsmiljölagen (1977:1160) och Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS) 2001:1, 2023:1 och 2023:10 är viktiga referenser. Enligt arbetsmiljölagen (3 kap., 2 §) ska arbetsgivaren vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall.

Fastighetsägarens lokalansvar regleras genom avtal med lärosätet. Detta ansvar behandlas inte i föreliggande dokument.

Som laborativ lokal räknas rum där verksamhet bedrivs med hjälp av utrustning (maskiner, kemikalier, elektronik, med mera) som inte hör till vanlig kontors- eller lärosalsmiljö och som medför speciella säkerhetsrisker. Normalt kräver också utrustningen viss instruktion eller träning för att handhavande kan ske på säkert sätt. Även förråd för sådan utrustning räknas som laborativ lokal.

2 Universitetsförvaltningens ansvar

Ansvaret för generell funktion i laborativa lokaler ligger på Fastighetsavdelningen. Till detta ansvar för varje lokal hör att tillse

- att grundläggande skydds- och säkerhetsutrustning finns och är i gott skick (inklusive duschar, "första hjälpen", brandsläckare, ventilation), i enlighet med instruktioner från institutionens ledning eller utsedd lokalansvarig
- att uppsamling av förbrukat material för återvinning eller förvaring är möjlig i eller nära lokalen,
- att lokalens tillgänglighet och utrymningsvägar är tillfredsställande,
- att tillträde till lokal lämnas enligt anvisningar från prefekt eller den inom institutionen som prefekten delegerar till,
- att förteckning över kemikalier med säkerhetsföreskrifter i alla laborativa miljöer förs till en universitetsövergripande medarbetarwebbplats

Universitetsdirektör har ansvar för att tillhandahålla en universitetsövergripande förteckning över ansvariga för laborativa lokaler.

3 Verksamhetsansvar inom den akademiska organisationen

Enligt Mittuniversitetets besluts- och delegationsordning (MIUN 2019/657, pkt 6.3.8) fördelas arbetsmiljöansvaret som en del av arbetsgivaransvaret från dekan till prefekt eller fakultetskanslichef. Ansvar för lokaler vari laborativ verksamhet bedrivs antas vara inkluderat i denna delegation, liksom ansvar för riskanalyser och -bedömningar. Nedan preciseras det särskilda ansvar som rör laborativa miljöer för vissa funktioner.

3.1 Linjechef (prefekt eller kanslichef)

För alla laborativa lokaler, inklusive sådana som används av forskningscentrum eller -forum, finns en ansvarig linjechef, normalt prefekten vid en institution. I de fall en lokal används av flera är det prefekt för den institution som mest utnyttjar lokalen som är ansvarig (antal bokningar avgör om oklarhet råder.) Övriga institutioner ska av den prefekten hållas informerade om regelverk och anvisningar samt om förändringar i lokalerna. Önskemål om ändringar i användning, anvisningar eller säkerhetsfrågor från övriga institutioners sida framförs till prefekt som är ansvarig för aktuell lokal. För vissa laborativa lokaler kan ansvaret ligga hos fakultetskanslichef. Ovannämnda anvisningar gäller även för dessa lokaler.

Prefekt eller kanslichef har vidare skyldighet att:

- se till att berörd personal ges möjlighet att ta del av de anvisningar och rutiner för verksamhet i laborativ miljö som krävs för att genomföra verksamheten på ett säkert sätt, samt vid behov gå relevanta utbildningar,
- se till att rutiner finns för att informera fastighetsavdelningen om tillträdesrättighet till laborativ lokal
- godkänna placering av utrustning i laborativ lokal
- vid behov ingå avtal med externa parter om placering av maskiner och annan utrustning i universitetets lokaler
- se till att en lokalansvarig finns för varje laboratorium eller plats där laborativt arbete utförs eller utrustning förvaras, och att information

lämnas inom institutionen och till universitetsdirektör om vilka som är lokalansvariga,

- se till att lokalansvarig ges nödvändig arbetstid för uppdraget,
- vid behov utse särskild ansvarig för viss utrustning i laborationslokal (vilket inkluderar tillhandahållande av manualer, säkerhetsföreskrifter, rutiner med mera för denna utrustning),
- redovisa säkerhetsincidenter till dekan.

Delegering kan ske från prefekt till proprefekt enligt besluts- och delegationsordningar. Prefekt eller kanslichef kan också vid behov besluta om särskilda anvisningar för verksamhet i laborativa lokaler.

3.2 Lokalansvarig

Samtliga laborativa lokaler har en utsedd person med ansvar för att säkerhetsutrustning och säkerhetsinformation finns i lokalen och att allt material är i brukbart skick. Denna person är anställd vid den institution (alt. fakultetskansli) vars prefekt (alt. kanslichef) har det formella ansvaret för lokalen. Lokalansvaret innebär inte ett övertagande av chefens arbetsmiljöansvar. Tjänsteuppgifter och befogenheter ska tilldelas skriftligen efter dialog med den som emottar uppdraget som lokalansvarig.

I ansvaret ingår att:

- se till att information om lokalens utrustning tillhandahålls lättillgängligt för användare samt uppdateras vid behov (inklusive information om kemikalier, teknisk information för apparatur, handhavandemanualer eller -rutiner, säkerhetsföreskrifter),
- se till att ny utrustning inordnas i aktuella rutiner för säkerhet varvid riskbedömningar beaktats, samt ge introduktion till användande
- se till att säkerhetsutrustning finns till hands knuten till den särskilda verksamhet som bedrivs i lokalen, med instruktioner och tydlig placering och märkning,
- se till att all utrustning förvaras och transporteras säkert, i enlighet med gällande anvisningar,
- se till att kemikalier är märkta och säkert förvarade samt att anvisningar för spill och för gallring och destruktion är tillgängliga,

- lämna kemikalieförteckning och tillhörande säkerhetsanvisningar till chef för fastighetsavdelningen för alla kemikalier som hör till lokalen,
- se till att utrustning som placeras i lokalen inte medför uppenbar risk för skada på fastigheten eller annan utrustning,
- se till att regelbunden inventering och vid behov testning av utrustning sker och att underhållsplaner följs,
- informera prefekt om tidsbrist eller andra förhållanden som försvårar uppgiften som lokalansvarig.

Utsedd lokalansvarig person har befogenhet att stoppa verksamheten i aktuell lokal om någon säkerhetsfråga bedöms vara otillfredsställande löst¹.

Ytterligare anvisningar för lokalansvarig eller verksamhet i laborativ lokal kan lämnas av prefekt eller kanslichef.

3.3 Centrumledare eller forumledare

Dessa ansvarar för följande:

- samråda med prefekter om lokalansvariga,
- samråda med lokalansvariga om användning och underhåll av utrustning,
- lämna information om införskaffande av ny utrustning och bistå i den utbildning eller instruktion som behövs.

3.4 Den enskilde

All anställd personal och alla studenter och doktorander som arbetar i laborativa miljöer har en skyldighet att informera sig om och följa de säkerhetsregler och -anvisningar som finns. Alla har även ansvar att se till att det arbete som bedrivs i lokalen inte stör annan verksamhet.

Lärare och forskare som införskaffar ny utrustning till laborativ miljö ska lämna nödvändig information till lokalansvarig om manualer, säkerhetsanvisningar med mera.

Anställd personal och studenter ska rapportera olyckor eller tillbud genom lärosätets IA-system.

¹ Den lokalansvariges befogenhet här är utöver huvudskyddsombudens rätt att stoppa verksamhet enligt Arbetsmiljölagen. Huvudskyddsombudens befogenheter inskränks inte.